

Ta'n nuta'q +kjijitun...

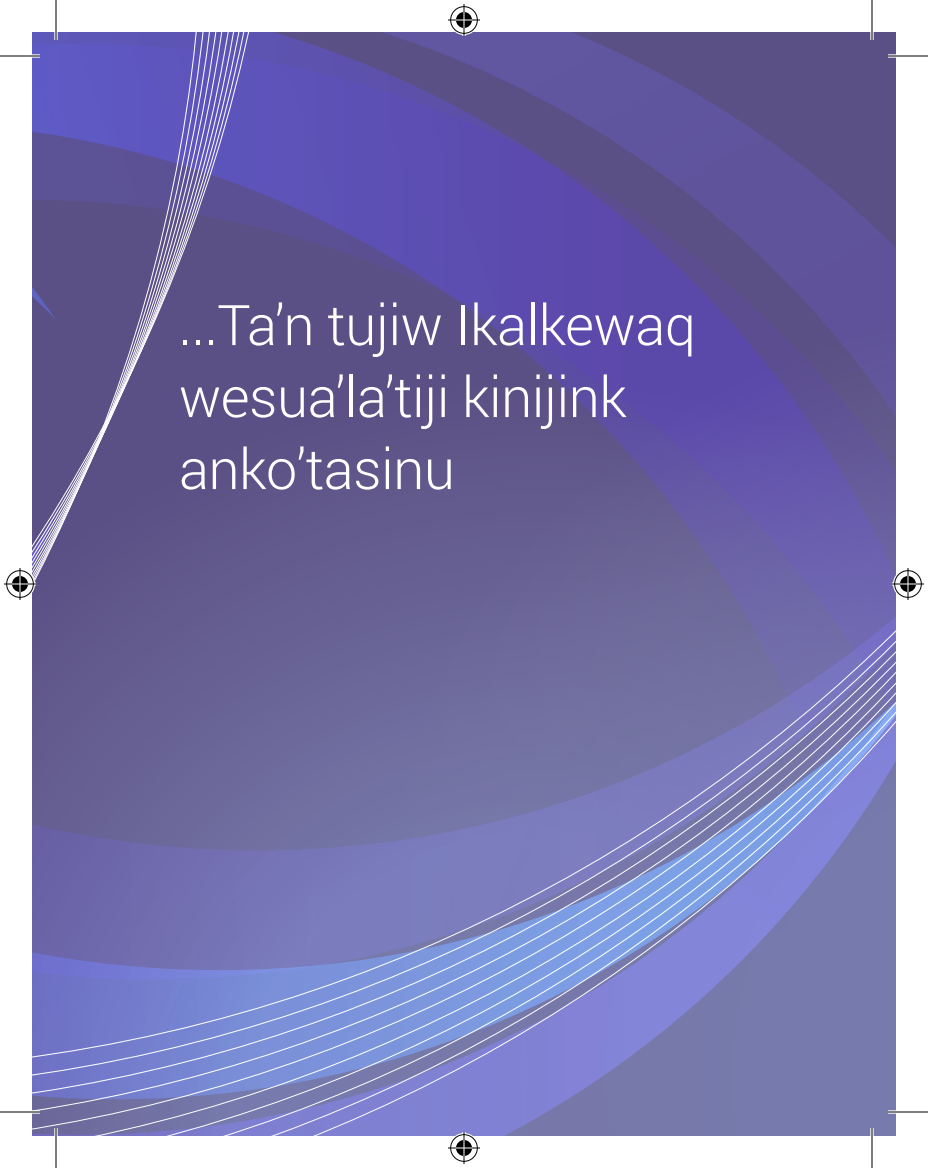

Ankweyajik Take care of them

This booklet was created as
a collaboration between the Judiciary,
Nova Scotia Legal Aid, the Departments
of Community Services and Justice.

First printing: August 2011, updated March 2017

The background is a dark blue gradient with several curved, overlapping bands of lighter blue. A series of thin, white, curved lines sweep across the bottom right corner. Four registration marks, each consisting of a circle with a crosshair, are positioned at the top, bottom, left, and right centers of the page.

...Ta'n tujiw Ikalkewaq
wesua'la'tiji kinijink
anko'tasinu

Ta'n koqoey wula pitek wi'katiknji'jiktuk na sku'tasitew

Taliaqs+pnek?	1
Koqoey wj+t nijink wesua'tasijik?	2
Tami eyk+k nijink?	3
Koqoey nuta'q tla'tekn?	4
Ta'nuk kisi-apija'titaq nijink niknaq?	8
Teplu'taqno'ko'mkewe'l Te'suknimkl	15
Kesnuta'mkewe'l kinua'taqnn aqq mattaqte'kne'l	16

Taliaqs+pnek?

Ikalkewaq ta'n teliktams+tasultijik wesko't+mi'tit nesutaqn etek wj+t kinijink l'miaq siawi tkweyask. +ktlukwaqnmuow na nekmowk wuli-ankweywanu kinijink kwalaman ma' ajkneyi'k. Jijuaqa kisiktliksua't+s amuj wesua'tasij+k kinijink. Telui't+mi'tit "Wesua'lujik kinijink anko'tasinu."

Koqoey wj+t nijink wesua'tasij+k?

Na'tuen kisi-kinua'tuaji lkalkewaq nesutua'tiji
na'talitpienu kinijink. Kistla'sis wula mimajuinu
pija'lute'e'w kiswa na'tuen tleyewit wutan.

Ktla's+k lkalkewaq tel+ktlamsitasultijik kinijink
kisi-na'talitpietaq, wula kistla'taqatitaq
Kisi-siawi ankweywan kinijink l'miaq kisa'matultioq
toqilukutinu lkalkewaq

KISNA

Wi'kk+kwan Esp+tekewey Tplu'taqno'ko'm
(Nikmaqewey) kiswa Kaplnu'lewey Nikmaqewey
Tplu'taqno'ko'm kisi-asite'l+mulin mijua'ji'jk
+tkweywulinu (apajiksultinu) katu i'tew na'tuen
lkalkewaq lukewinu ta'n jiko'teketew. Wula
telu'tas+k "Amujpaewey eyk na'tuen jikeyuksioq"

KISNA

Anko'tasinu se'k na'tami kinijink

Tami eyk+k nijink?

Kinijink welianko'tasij+k, telukutij+k wula mimajuinu'k elukoa'tiji lkalkewaq ankwewa'tiji wula mijua'ji'jk kisna natuen ta'n akumog ankwewata. Kistla'sikis ma' pekijianuk la kisna kisi-pekijiatew ta'n wula asama tela's+k kutmo'taqn Tplu'taqno'ko'mk.

Na tla'sik+tew wula koqoey.

Msint+s na wi'katikn ekinua'task elien Tplu'taqno'ko'm keskmna'q na'newe'l na'kwekl ika'q+nuk. Wula na teluis+k Tplu'taqnewey te'suknik. Na tujiw poqjiaq Tplu'taqnewey matnaqn aqq kistlpijias mi'soqo newtiska'q jel ukmuljin te's+kl tepknusetewe'l. Tplu'taqno'ko'm kisi-ika'tutis wula ta'n tekn kistla's+k+tew koqoey:

Apaji ankweywan kinijink katu na'tuen lkalkewa'j jkiyeuksitoqs+p

KISNA

Siawi anko'tasinu kinijink we'kaw llutekete'w kisitoq piluway kisita'simkewey ta'n tla's+k+tew wula koqoey.

Koqoey nuta'q tla'tekn?

Wantaq'ti sko't+mn. Kinua'taqn jimsnmn. Ikanaji.

Mattaqte'ke'w Kaplnu'l Tplu'taqn Apoqnmasuti ankmayiw kwalaman ikjijitut+s tepask+man kisi-apoqnmulninu (nslegalaid.ca)

Tlimat+s nuta'n e'tmuet'e'w wj+t Mijua'ji'jewey lkalkewey aqq wj+t wula Amskwesewey Tplu'taqn wj+t ta'n wula te'suknik.

Katu tla's+k wula koqoey mu tepaskmawan msn+mn apoqnamasutimuow Tplutaqnewey Apoqnamasuti?

Kisipipan+maq Tplu'taqnewey Apoqnamasuti kisi-kiwaska't+nu koqoey wj+t mu iknmulinu e'tmuet'e'wul.

Mattaqte'kewat+s 902-420-1888 kisna e'tmueyte'w elkitmuksin 902-455-3135. Pipanikesit+s e'tmuet'e'w ta'n "Welnenk mijua'ji'jewey ikalkewey tplu'taqn". Wula tliksua'te'n na'tuen na ki's elukwatk aqq kisa'toq ki's teltek saqa nike' ki'l kutmo'taqn.

Kite'n ms+t wi'katiknn ta'n mesn+mn wejiaql lkalkewo'ko'mk aqq Tplu'taqno'ko'mk. Wulmasqwa't+sk. La'tuat+s e'tmuet'e'wm.

Ika'lsit+s

Ta'n tela'tekn weja'tekemk amskwesewey elienek tplu'taqno'ko'mk we'ka'w klapisewey tplu'taqno'ko'mk elienek na kesi-e'plewi-nuta'q tla'tekn. Nkutey nike', kesi-o'plewi-nuta'q wula tla'tekn wula etekl:

1. Naji-mittukwalat+s kinijink

Ikalkewaq iknmultaq wula telteskatimkewe'l wula ta'n ekinua'taskl ta'n tele'tew aqq ta'n tami kisi naji mittukwalan kinijink. Te's nemmittukwemkewey tetew ta'n telitpitqat+s, nkutey nike' weja'tekemk 3pm mi'soqo 4pm. Kistla'sis i'taq amujpa ta'n telmenwaqtasij+k l'm+nu. Wula nemmitukwaqnn kistla'sis jiko'tasital.

Wula nemmitukwaqnnml wj+t kinijink kisisa'se'wa'sis telitpije'k sku'tas+k nesutuaqn. Saqa nike',

- ▶ Nemmitukwaqnn kisi-najipjias
- ▶ Nemmittukwaqnnml kisi-aja'tasis aqq kis-tles jiko'tasin mi'soqo mu jiko'tasiwun.
- ▶ Kisi-najimittukwalat+s na kinijink ta'n etli mawita'mk nkutey nike' malsano'ko'ml kiswa kikuag elmikespiaq

2. Ta'n tujiw nemmitukwalj kinijink wulqatmu't+k ta'n teli-pijjaq emittukwaqn

Wula majikwatmuk tplu'taqnn:

- ▶ Liet+s ms+t nemmittukwaqnm katu tla's+k wula ta'n koqoey mo'qi o'pltesk ejala'taqn na ika'q. Saqa nike', jijuaqa kesnukwan kisna kesito'ken aqq mu kisi liewun nemittukwaqnm. Mu keskuteskmu'nek pasek mu tepi kelu'k+nuk klusuaqnm wj+t mu kisi naji-mittukwalan kinijink.
- ▶ Kinua'tu lkalkewaq ankmayiw mu kisi naji-mittukwalawj kinijink.
- ▶ Sankeweye'n aqq wulqate'n ta'n telitpijikweyaj+k kinijink.
- ▶ Apoqnamu kinijink sankeweynu aqq wulqatminu ta'n eymi'tit.
- ▶ Pipanim lkalkewa'j lukowinu kisjukwa'tuan na'takoqoey wj+t kinijink

3. Pipanikesi apoqnamasuti

Etuk je ki's kejitu'nl apoqnamasuti'l etekl wula ta'n nuta'nl tli apoqnmultal. Pipanim Mijua'ji'jk lkalkewa'j lukewinu aqq e'tmuet'e'wum ta'n tlin sint+s.

lkalkewa'jm lukowinu'm kisi kinua'tultew +kt+kl apoqnamasuti'l etekl. Mukk jiklte'mu wula apoqnamasuti'l. Wula etekl kijka' apoqnamasuti'l ta'n kis tli apoqnmultal

- ▶ Kina'muaqn
- ▶ Weskweyat na'tuen kikuaq ta'n tli apoqnmultew. Telui'tm+k wula "Apoqnamasuti Wj+t Kikmaq".
- ▶ Apoqnamasuti wj+t ta'n tel puna'tu'n drugsi aqq ta'n telilita'suatmn sankuaqn.

Siawi majukwatmnn wula apoqnamasuti'l kesi nuta'q tla'tekn ti.

Ta'nuk kisi-apija'titaq nijink niknaq?

Ta'n teli qasi-apija'ti'tit kinijink kikuqaq amujpa nuta'tew ankaptasin me' tekn nesutaqn. Ika'lsin wula ms+t apoqnamasuti'l wula ta'n iknuksin apoqnmultal na ta'n teli altua's+k wula nesutaqnn.

Ikalkewa'j lukewinu jiptuk asite'lmas l'matinu katu amujpa jikeyuksitoqs+p katu nuta'tew wula tla'sin

- ▶ Teliktlams+tasultijik ma taleyu'k kinijink telitpije'k Ikalkewa'j lukewinu jikeyuksioq.
- ▶ Kisa'matultioq majikwatmn ta'n koqoe'l kis kinua'taskl llsutekete'w ta'n nuta'q tla'tekn. Nkutey nike'
- ▶ Na'tuen kikuqaq amujpa maja'sit
- ▶ Na'tuen Ikalkewaq lukewinu kisi peji-mittukwetew kikuqaq ta'n ketu' tle'k
- ▶ Ikalsit+s wula apoqnamasuti'l wula iknuksinn

Talitpije'tew we'kaw klapisewey kisi-ta'simkewey ika'tew?

Kis tla'sis newtiska'q jel ukmuljin te'sijik tepknusetk pemiejik we'kaw kisi'ta'sit llsutekete'w ta'n tikaqiatew wula kutmo'taqn. Ta'n tela's+k+te'w wula koqoey Tplutaqno'ko'm wj+t kutmo'taqn tepkisa'tasitew na wula na'n te's+kl l'k+suaqnn wetsaptesk+mu'kl.

Ne'wtewey L'k+suaqnn: Amskwesewey Eltamk Tplu'taqno'ko'mk

Wula na amskwesewey elien Tplu'taqno'ko'mk. Tela's+k wula keskmna'q na'n te's+kl na'kwekl kaqianukl ta'n tujiw kinijink poqji-anko'tasi'titek se'k. Kistlui't+muk elt "Na'newey eltamk Tplu'taqno'ko'mk". Apjiw na mu pekijianuk.

Ta'n tujiw mu tepianuk eknu'a'taqn. llsutekete'w tueketew kutmo'taqn. Kinijink na asite'l+mutaq elmuije'wulinu.

Tla's+k tepiaq etek kinua'taqn, na llsutekete'w l'tutal kisi-te't+m+kewe'l wiaqu ta'n tett kinijink wikkitaq. llsutekete'w kisi wiaqu ika'tus amujpa wesua'tu'nl apoqnamasuti'l ta'n iknumuksioql ki'l aqq kinijink ta'n tel nutayoql.

Ta'puewey L'kisuaqn: Nesiska'qewey-eltamk Tplu'taqno'ko'mk

Wula koqoey tla'sik+tew keskmna'q nesiska'ql na'kwekl kaqianuk weja'tekemk kinijink poqji ankweyutek se'k.

Tla's+k ki'l aqq lkalkewaq mu kisa'matultiwoq ta'n mijua'ji'jk wikitaq aqq ta'n tel kaq+sk kisi naji-mittukwalat+s, na llsutekete'w amujpa kisite'tew ta'n tla's+k+tew wula koqoey.

Wunki'kuaq mijua'ji'jk kaqi'sk kisa'matultitiji lkalkewaq.

Si'stewey l'kusuaqn: lkalkewey Jiksitmo'qn

Wula na kis telui'tas+k elt "Pesqunatekl te'siska'ql na'kwekl jiksitmo'qnn". Wula tla's+k+tew keskmna'q pesqunatekl te'siska'ql na'kwekl kaqian weja'tekemk se'k kinijink poqji anko'tasi'titek.

Ta'n tujiw wula pemiaq jiksitmo'qn, llsutekete'w wula kisita'sitew

- ▶ Tla's+k kinijink nuta'tij lkalkewey Apoqnamasuti
- ▶ Ta'n telamukital apoqnamasuti'l nutayoql ki'l aqq kinijink we'kaw kisi appajiwsinu kikuaq
- ▶ Tla's+k kinijink kisi apajiwsinu kikuaq kisna ta'n tlamuk+tal nemmittukwaqnm.

Ne'wewey l'kusuaqn: Amskwesewey we'jitaqn

Wula koqoey tla'sik+tew keskmna'q pesqunatek te'siska'ql na'kwekl kaqianuk weja'tekemk kaqiaq lkalkewey We'jitaqn. Isutekete'w ankapt+kl kisite'taqnn ta'n wesku'tas+kl nesutaqn wj+tkinijink.

Keskmna'q kinijan mu tewijey+k newtiska'q jel ne'w.

Ma' atel+nuk aqq newtipuna'q sko'tut+s weja'tekemk Amskwesewey We'jitaqn sku't+mn wula nesutaqn wj+tkinijink ta'n lkalkewaq pekwisulkwi't+p wula kutmo'taqn Tplu'taqno'ko'mk.

Tltek kinijan a'sisa'sit newtiska'q jel ne'w tewije'k

Ma' atel+nuk aqq newti puna'q aqq jel aqatayik weja'tekemk Amskwesewey We'jitaqn ta'n te'suknik skut+mn nesutaqn wj+tkinijink ta'n lkalkewaq pekwisulkwi't+p wula Tplu'taqno'ko'mk wj+tkutmo'taqn.

Kistla'sikis eltamk ta'pu kisna si'st Tplu'taqno'ko'mk ta'n tujiw wula pemiaq ne'wewey l'kusuaqn wj+tiloqaptasin ta'n teli pmiaq kisite'taqn.

Na'newey L'kusuaqn: Klapisewey we'jitaqn

Klapisewey we'jitaqn – *Wula nike' ikayk
Ilsutekete'w eltoq klapisewey kisite'taqn ta'n tami
kinijink wikitaq.*

Kaqiaq ma' kisi-atala'tekewun. Ilsutekete'w amujpa kisi'ta'sit wj+t kisi-ta'simkewe'l wula ta'n kenek eltaqteskl wj+t kinijink.

Tltek kinijan mna'q tewijeyik newtiska'q jel ne'w

Ilsutekete'w amujpa eltoql wula kisi-ta'simkewe'l keskmna'q newtipuna'q kaqianuk weja'tekemk Amskwesewey We'jitaqn kaqiaq.

Tltek kinijan piamtesk+k newtiska'q jel ne'w

Ilsutekete'w amujpa eltoq kisi-ta'simkewey mu najipije'nuk aqq newtiska'q jel ukmuljin tepknusetewe'l ika'nuk, we'ka'w kaqayiaq amskwesewey we'jitaqn.

Ilsutekete'w kisi-ta'sitew

- ▶ Wula asite'l+man kinijink l'muije'wulinu kiquaq. Wula kistla's+kn, nuta'q sko't+mn eknu'a'taqn ta'n wesku'tk kismaliaptm+nek nesutaqnek ta'n ela'lukwi't+p lkalkewaq +ksua'lanu kinijink aqq se'k naji anko'tasinu

KISNA

- ▶ IIsutekete'w kisitús ilsutaqn "Eknua'tekek kinijink siawi anko'tasij+k we'kaw tewipuna'tit. Wula ika'laten kinijink Ikalkewaq nujeýwanu aqq kistla'sis se'k pilue'k mimajuinu'k siawi ankweywataq kinijink. Wula koqoey tla'sitew IIsutekete'w tlap+k wj+t kinijink nesuna'q etek ta'n tujiw apijiwsit'it kikwaq

Mikwite'te'n, Ika'lsit+s aqq pquji-ika'lsit+s apoqnamasuti'l ta'n tujiw teli-qase'k pqujiaq kutmo'taqn.

Koqoey wj+t amujpa eliey Tplu'taqno'ko'mk teli-kaqi'sk?

Ta'n tujiw etliaq we'jitaqnewe'l, kaqi'sk na l'ta'ten Tplutaqno'ko'mk wj+t wula nekmowe'l "Iliankaptemkewey kutmo'taqn elta'mk Tplu'taqno'ko'mk" kisna "e't+matimkewey wj+t etlijiksitm+k wula Tplu'taqno'ko'mk."

Pilue'l Tplu'taqno'ko'mkewe'l eltamkl

E'tmwemkewey j+ksitmuk

Wunki'kuaq mijua'jijk na apjiw kisa'matulti'tiji lkalkewaq ta'n telminuaqtas+k ktla'sin wutmo'taqnmuow. Katu, asite'tasin na e'tmat+mn mu welapt+mu'n ta'n telpmiaq kutmo'taqn. Ta'n tujiw tla's+k na, kisi-pipanimat+s Tplu'taqno'ko'mk jiks+tasin e't+maqnm aqq llsutekete'w kisite'tew ta'n tla'sik+tew e't+maqnm.

lliankaptasikewey eltamk

Ta'n tujiw etliaql wula jiksitmo'qnn, llsutekete'w ankapt+k ta'n nesutaqn ta'n telpilua's+k aqq kisi-pilua'tus ta'n eykl menuaqtas+kl majukwatmn,nkutey

- ▶ Kisi-asite'l+muks+k naji-kaqi'sk nemittukwaljik kinijink
- ▶ Kisi-asite'l+muks+k tlmittukwenu kinijink kikuaq
- ▶ Kisi-asite'l+muksi'taq kinijink apajiwsinu kikuaq katu amujpa jikeyuksitoqs+p.

Kisi-klut+s na e't+matimkewey jiksitmo'qnn kisna Tetplu'taqno'ko'mk ankaptasikewe'l wula eltamkl ta'n tujiw etliaql wula na'n te's+kl l'kusuaqnn wj+t kutmo'taqn.

Tplu'taqno'ko'mkewe'l Te'suknikl

Tplu'taqno'ko'mkewe'l
Jiksitmo'qnn

Ta'n Te'suknikl

Ikalkewey e'tawemkewey

Ne'wtewey l'kusuaqn:
na'n- na'kwekl

Ta'puewey l'kusuaqn:
30 na'kwekl

Sistewey l'kusuaqn:
Ikalkewey we'jitaqn

Ne'wewey l'kusuaqn:
Amskwesewey we'jitaqn

Na'newey l'kusuaqn:
Klapisewey we'jitaqn

Ilian kaptasikewe'l te'suknikl

Wula ta'n nuta'tew wi'k+mn Mataqte'kewe'l

A series of 20 horizontal lines for writing, arranged in a single column across the page.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal lines spaced evenly down the page.

